

تأثیر روش تدریس یادگیری مشارکتی جیکساو بر احساس تعلق به مدرسه در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان نجف‌آباد

مهدی ابوالقاسمی نجف‌آبادی*
ام کلثوم میرالی رستمی**
دکتر علی اکبر شیخی فینی***

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی تأثیر استفاده از روش تدریس یادگیری مشارکتی جیکساو بر احساس تعلق به مدرسه در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان نجف‌آباد می‌باشد. این تحقیق از نوع تحقیقات شبه‌آزمایشی با گروه کنترل و آزمایش است. جامعه‌ی این تحقیق شامل کلیه دبیرستان‌های شهرستان نجف‌آباد (۱۸ دبیرستان) در سال تحصیلی ۹۰-۹۱ است. به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای ۲ مدرسه به صورت تصادفی انتخاب و از بین این دو دبیرستان چهار کلاس به‌عنوان نمونه به تصادف انتخاب شدند. برای اندازه‌گیری احساس تعلق به مدرسه از پرسشنامه‌ی احساس تعلق به مدرسه بتی، بری و وات (۲۰۰۵) استفاده شده است. روایی محتوایی این پرسشنامه به‌وسیله‌ی متخصصان تأیید شده است و پایایی این ابزار به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۷ به دست آمده است. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل کوواریانس استفاده شده است. نتایج این پژوهش بیان‌کننده این است که استفاده از روش یادگیری مشارکتی جیکساو دارای تأثیر معنادار در سطح ۰/۰۵ بر احساس تعلق به هم‌سالان، مشارکت در مدرسه و مشارکت در جامعه می‌باشد. همچنین استفاده از روش یادگیری مشارکتی جیکساو در این پژوهش باعث افزایش نمره کل محاسبه شده بر احساس تعلق به مدرسه در سطح ۰/۰۵ می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: احساس تعلق به مدرسه، روش تدریس یادگیری مشارکتی جیکساو، دانش‌آموزان دوره متوسطه، شهرستان نجف‌آباد.

* دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، mah.abolghasemi@gmail.com

** کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی آموزشی، omekolsoomrostami@yahoo.com

*** گروه روانشناسی و مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه هرمزگان، a.shikifinifini@yahoo.com

مقدمه

دوره‌ی بلوغ و نوجوانانی دوره‌ی هویت‌یابی نام گرفته است. در این دوره نوجوان تمایل به کسب استقلال از خانواده برای یافتن هویت مخصوص خود دارد. به همین دلیل در این سن نوجوان به سمت محیط خارج از خانه و همسالان تمایل می‌یابد. طبیعتاً محیط اجتماعی محیطی سالم برای جایگزینی محیط خانواده در سن نوجوانی نیست و احتمال ایجاد انحرافات (بزهکاری، مواد مخدر، انحرافات جنسی) در نوجوان در محیط اجتماع زیاد می‌شود. جایگزین سالم محیط خانوادگی در دوره نوجوانی محیط مدرسه است که محیط کنترل شده‌ای می‌باشد و انحرافات و کجروی‌ها کمتر در آن به چشم می‌خورد. یکی از روش‌های جذب نوجوان به محیط مدرسه در این دوران افزایش احساس تعلق به مدرسه در وی است. بتی^۱ و بری^۲، (۲۰۰۵).

احساس تعلق به مدرسه^۳ به‌عنوان سازه‌ای بین رشته‌ای تعریف شده که با رشته‌های پزشکی، روانشناسی، جامعه‌شناسی و تعلیم تربیت در ارتباط است. به همین دلیل تعریف‌های زیادی از آن موجود می‌باشد. برای مثال گریف گرین^۴ (۲۰۰۸) احساس تعلق به مدرسه را به‌عنوان کیفیت ارتباط و احساس همبستگی دانش‌آموزان با همکلاسی‌ها و معلمان خود تعریف کرده است. گودنو^۵ (۱۹۹۳) احساس تعلق به مدرسه را به‌عنوان احساس پذیرش، احترام و حمایت محیط مدرسه از دانش‌آموز تعریف می‌کند و همچنین ویت لاک^۶ (۲۰۰۶) احساس تعلق به مدرسه را به‌عنوان یک حالت روان‌شناسانه می‌داند که در آن دانش‌آموزان از جانب بزرگ‌ترها و کسانی که مسئولیت تصمیم‌گیری را بر عهده دارند احساس ایمنی و اطمینان می‌کند. تنوع دیدگاه‌ها درباره‌ی احساس تعلق به مدرسه باعث شده است واژه‌های متفاوتی از قبیل فعالیت در مدرسه^۷، دلبستگی به مدرسه^۸، پیوند با مدرسه^۹، جو مدرسه^{۱۰}، شمول در مدرسه^{۱۱}، و حمایت معلم^{۱۲} مورد استفاده قرار گیرد. با این حال این واژه‌ها به‌رغم شباهت ظاهری دارای تفاوت‌هایی هستند (لیبی^{۱۳}، ۲۰۰۴).

به‌طور کلی تحقیقات انجام‌شده درباره‌ی احساس تعلق به مدرسه گویای تأثیرات مثبت این متغیر بر جلوگیری از انحرافات اجتماعی و رفتارهای پرخطر برای سلامتی (شامل استعمال دخانیات، مصرف الکل، انحرافات جنسی، مشکلات روحی و روانی و رفتار خشونت‌آمیز) پیشرفت

1. Beaty	2. Brew	3. School connectedness
4. GriffGreen	5. Goodenow	6. Whitlock
7. School engagement	8. School attachment	9. School bonding
10. School climate	11. Involvement school	12. Teacher support
13. Libbey		

تحصیلی، انگیزش پیشرفت تحصیلی و رضایت از زندگی می‌باشد (بوکمایر^۱ و شهر^۲، ۲۰۰۵؛ بوند^۳ و همکاران، ۲۰۰۷؛ مک نلی^۴ و فیسی^۵، ۲۰۰۷؛ هنریچ^۶ و یو^۷، ۲۰۰۵؛ ابوالقاسمی، ۱۳۸۹)

همان‌گونه که اشاره شد، به‌رغم اهمیت این متغیر در جهت جلوگیری از بسیاری از انحرافات و مشکلات رایج در دوران نوجوانی شواهد تجربی اندکی درباره عوامل تأثیرگذار بر روی احساس تعلق به مدرسه وجود دارد (مک نلی و فیسی، ۲۰۰۴). رو^۸، استوارت^۹ و پاترسون^{۱۰} (۲۰۰۷) و کاتالانو^{۱۱} و همکاران (۲۰۰۴) یکی از راهکارهای افزایش احساس تعلق به مدرسه را استفاده از یادگیری مشارکتی^{۱۲} ذکر کرده‌اند.

یادگیری مشارکتی یکی از روش‌های تدریس فعال می‌باشد که در مرور پیشینه‌ی آن، تحقیقات زیادی را به خود اختصاص داده است. آکدمیر و ارسلان^{۱۳} (۲۰۱۲) عنوان می‌کنند که از سال ۱۹۶۶ تا ۲۰۱۰ در کتابخانه‌های دیجیتالی ۲۰۳۷ تحقیق درباره‌ی یادگیری مشارکتی انجام شده است که این تعداد در مقایسه با دیگر روش‌های تدریس بسیار بیشتر می‌باشد.

اسلاگل^{۱۴} (۲۰۰۹) یادگیری مشارکتی را به‌عنوان آموزش در گروه‌های کوچک می‌داند که در آن دانش‌آموزان در گروه‌های غیر متجانس برای رسیدن به هدف مشترک به کمک همسالان خود کار می‌کنند (ص ۳). در این روش دانش‌آموزان در گروه‌های غیر متجانس کوچک (معمولاً ۴ تا ۶ نفر) قرار می‌گیرند و به انجام تکلیف محوله می‌پردازند. در این روش هر دانش‌آموز مسئول یادگیری تمام دانش‌آموزان حاضر در گروه می‌باشد و کار و تشریک‌مساعی یادگیرندگان الویت دارد (باغچه‌گلی^{۱۵}، کوهستانی^{۱۶} و رضایی^{۱۷}، ۲۰۱۱). با این حال اینکه معلم دانش‌آموزان را در گروه‌هایی قرار دهد و به آن‌ها موضوعی را جهت کار ارائه دهد کفایت نمی‌کند. جانسون و جانسون^{۱۸} (۱۹۹۲) پنج عامل را برای موفقیت یادگیری مشارکتی بیان می‌کنند که شامل وابستگی متقابل مثبت^{۱۹}، تعامل رو در رو^{۲۰}، مسئولیت فردی^{۲۱}، مهارت‌های اجتماعی^{۲۲} و پردازش گروهی^{۲۳} است.

1. Brookmeyer	2. Shaha	3. Bond
4. Mcneely	5. Faic	6. Henrich
7. You	8. Rowe	9. Stewart
10. Patterson	11. Catalano	12. cooperative learning
13. Akdemir&Arslan	14. Slagle	15. Baghcheghi
16. Koohestani	17. Rezaei	18. Johnson&Johnson
19. Positiveinterdependence	20. face-to-face interaction	
21. Individual accountability	22. Social skills	23. group processing

یادگیری مشارکتی دارای روش‌های متنوعی می‌باشد. یکی از روش‌های مطرح در یادگیری مشارکتی روش جیکساو^۱ است. این روش توسط اندرسون طراحی شده و در سالیان اخیر به دلیل اجتناب از مشکلات ایجاد شده در روش‌های دیگر بسیار مورد توجه قرار گرفته است (هانز و برگر^۲، ۲۰۰۷). در این روش دانش‌آموزان به گروه‌هایی غیر همگون تقسیم می‌شوند و پس از آن به گروه‌های موجود در کلاس موضوعی برای بررسی داده می‌شود. در گروه‌ها موضوع مطرح شده به بخش‌هایی تقسیم شده و هر یک از اجزا بین دانش‌آموزان گروه تقسیم می‌شود. پس از گردآوری اطلاعات توسط دانش‌آموزان هر گروه با توجه به مطالب محوله با دانش‌آموزان گروه‌های دیگر کمیته‌های تخصصی را تشکیل داده و پس از شرکت در این گروه‌ها دانش‌آموزان به گروه خود برگشته و به آموزش گروه خود می‌پردازد (کیسر^۳، ۲۰۰۰؛ شکاری، ۱۳۹۱).

نتایج تحقیقات انجام شده پیرامون یادگیری مشارکتی مبین تأثیرات اجتماعی این روش بر روی مخاطبان این روش می‌باشد. برای نمونه شاران^۴ (۱۹۸۰) در تحقیق خود به این نتیجه می‌رسد که استفاده از یادگیری مشارکتی باعث افزایش دوستی و صمیمیت بین اعضای کلاس می‌شود. هیل^۵ در تحقیق خود نیز به این نتیجه رسید که استفاده از یادگیری مشارکتی باعث افزایش مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان می‌شود. والکر و کراگان^۶ (۱۹۸۸) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که استفاده از روش یادگیری مشارکتی باعث نگرش مثبت نسبت به همسالان و کاهش تعصب نژادی می‌شود. گیلز^۷ (۲۰۰۴) در تحقیق خود درباره مقایسه روش‌های ساختاریافته یادگیری مشارکتی با روش‌های ساختار نیافته به این نتیجه می‌رسد که شرکت دانش‌آموزان در روش‌های ساختاریافته باعث افزایش همبستگی گروهی و احساس مسئولیت اجتماعی در بین آن‌ها می‌شود.

کرمی، محمد زاده و افشاری (۱۳۹۱) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که استفاده از یادگیری مشارکتی دارای تأثیر بر روی گروه‌گرایی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر مشهد است. لواسانی^۸ و همکاران (۲۰۱۱) در تحقیق خود به منظور بررسی تأثیر یادگیری مشارکتی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان به این نتیجه رسیدند که استفاده از یادگیری مشارکتی در مقایسه با یادگیری سنتی باعث افزایش مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان می‌شود. باغچه‌گی، کوهستانی و رضایی (۲۰۱۱) نیز در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که استفاده از یادگیری مشارکتی در

1. Jigsaw
4. Sharan
7. Gillies

2. Hanze & Berger
5. Hill
8. Lavasani

3. Keyser
6. Walker & Crogon

آموزش دانشجویان پرستاری باعث بهبود روابط اجتماعی آن‌ها می‌شود. شکاری (۱۳۹۱) نیز در تحقیق خود به این نتیجه رسید که استفاده از روش یادگیری مشارکتی باعث بهبود روابط اجتماعی دانش‌آموزان می‌شود. فهامی و عزتی (۱۳۸۹) نیز در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که استفاده از یادگیری مشارکتی دارای تأثیر بر روی مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان می‌باشد. با توجه به مطالب بیان شده و عدم وجود تحقیقی درباره تأثیر استفاده از یادگیری مشارکتی بر روی احساس تعلق به مدرسه هدف این تحقیق بررسی تأثیر استفاده از یادگیری مشارکتی بر روی احساس تعلق به مدرسه می‌باشد.

روش

این تحقیق از نوع تحقیقات شبه تجربی با دو گروه کنترل و آزمایش به همراه پیش‌آزمون و پس‌آزمون به منظور بررسی تغییرات حاصل پیش و پس از اعمال متغیر آزمایشی در گروه آزمایش و مقایسه آن با گروه کنترل می‌باشد.

جامعه این تحقیق شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستانی شهرستان نجف‌آباد در سال تحصیلی ۹۰-۹۱ است. تعداد دبیرستان‌های دخترانه و پسرانه نجف‌آباد ۱۸ مدرسه است. به دلیل گستردگی نمونه مورد بررسی از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شده است. روش نمونه‌گیری به این شکل است که در ابتدا از میان دبیرستان‌های پسرانه یک دبیرستان و از میان دبیرستان‌های دخترانه یک دبیرستان به صورت تصادفی انتخاب شده و پس از آن بین کلاس‌های هر مدرسه دو کلاس به تصادف انتخاب شده است. در نهایت یکی از کلاس‌ها به صورت تصادفی در هر مدرسه به گروه کنترل و دیگری به گروه آزمایش اختصاص یافته است.

برای اندازه‌گیری احساس تعلق به مدرسه از پرسش‌نامه احساس تعلق به مدرسه‌ی بتی، بری و وات^۱ استفاده شده است. این پرسش‌نامه در طیف لیکرت ۴ درجه‌ای و دارای ۶ مؤلفه بانام‌های احساس تعلق باهمسالان^۲، حمایت معلم^۳، احساس رعایت عدالت و احترام در مدرسه^۴، مشارکت در فعالیت‌های جمعی^۵، ارتباط با مدرسه^۶ و مشارکت در مدرسه^۷ می‌باشد.

روایی محتوایی این پرسش‌نامه توسط متخصصان موضوعی و استادان دانشگاه مورد تأیید

1. Wight

2. Belonging with peers

3. Teacher support

4. Senses of fairness and respect at school

5. Engagement in community

6. Relatedness of self with school

7. Academic engagement

قرار گرفته است. پایایی این ابزار با استفاده از آزمون آلفای کرانباخ در مؤلفه‌ی احساس تعلق باهمسالان ۰/۷۳، در مؤلفه‌ی حمایت معلم ۰/۶۴، در مؤلفه‌ی احساس رعایت عدالت و احترام در مدرسه ۰/۸۵، در مؤلفه‌ی مشارکت در فعالیت‌های جمعی ۰/۶۶، در مؤلفه‌ی ارتباط با مدرسه ۰/۷۴ و در مؤلفه‌ی مشارکت در مدرسه ۰/۷۶ به دست آمده است. ضریب آلفای کرانباخ برای نمره کلی احساس تعلق به مدرسه در این تحقیق توسط پژوهشگر ۰/۷۷ به دست آمده است که نشان‌دهنده پایایی قابل قبول این پرسشنامه می‌باشد. همچنین در پژوهش ابوالقاسمی (۱۳۸۹) ضریب آلفای کرانباخ برای نمره‌ی کلی احساس تعلق به مدرسه ۰/۸۷ به دست آمده است.

همان‌گونه که قبلاً بدان اشاره شد این تحقیق از نوع تحقیقات شبه آزمایشی با گروه کنترل و پیش‌آزمون و پس‌آزمون است. با توجه به اینکه این تحقیق در بین نمونه دبیرستانی انجام شده است و در دبیرستان معلمان برای هر درس متفاوت هستند، یکی از دشواری‌های انجام این تحقیق هماهنگی با معلمان دروس مختلف دانش‌آموزان و آموزش آن‌ها جهت استفاده از روش یادگیری مشارکتی جیکساو بوده است. پس از ارائه‌ی آموزش‌هایی به معلمان همه‌ی دروس و ارائه جزوه‌هایی به معلمان درباره‌ی نحوه‌ی اجرای این روش و مزیت‌های آن، پیش‌آزمون در بین دو گروه کنترل و آزمایش اجرا شد.

روش یادگیری مشارکتی جیکساو در دو کلاس (یکی پسرانه و دیگری دخترانه) به مدت ۷ هفته اجرا شد. در این مدت محقق هماهنگی لازم در جهت اطلاع از مشکلات موجود و رفع آن در جهت افزایش کیفیت آموزش دانش‌آموزان توسط روش یاد شده را اعمال داشته، از کیفیت تدریس معلمان نیز اطمینان حاصل کرده است. پس از پایان دوره، احساس تعلق به مدرسه‌ی دانش‌آموزان گروه کنترل و گواه به‌عنوان پس‌آزمون مورد اندازه‌گیری قرار گرفت.

برای تحلیل داده‌ها در این تحقیق از آمار توصیفی و تحلیل کوواریانس یا ANCOVA استفاده شده است. اطلاعات حاصل از این تحقیق توسط نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفته است.

یافته‌ها

همان‌گونه که قبلاً به آن اشاره شد هدف از انجام این تحقیق بررسی تأثیر استفاده از تدریس مشارکتی به روش جیکساو بر روی احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستانی

می‌باشد. بدین منظور از تحلیل کوواریانس استفاده شده است. در جدول شماره ۱ به بررسی دو پیش فرض تحلیل کوواریانس یعنی همگنی واریانس‌ها و همچنین همگنی ضریب شیب رگرسیونی بین متغیر کمکی و متغیر وابسته پرداخته می‌شود. نتایج این تحلیل در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: بررسی پیش فرض‌های تحلیل کوواریانس

همگنی واریانس‌ها		همگنی شیب رگرسیونی		متغیرها
سطح معناداری	F	سطح معناداری	F	
۰/۲۴	۰/۸۶	۰/۲۴	۱/۳۴	احساس تعلق باهمسالان
۰/۱۹	۱/۷۰	۰/۱۹	۱/۶۹	حمایت معلم
۰/۹۳	۰/۰۰۸	۰/۵۴	۰/۳۷	احساس رعایت عدالت و احترام در مدرسه
۰/۶۱	۰/۲۵	۰/۲۲	۱/۴۴	مشارکت در فعالیت جمعی
۰/۷۱	۰/۱۴	۰/۳۴	۰/۹۱	ارتباط با مدرسه
۰/۴۲	۰/۶۵	۰/۱۱	۲/۶۰	مشارکت در مدرسه
۰/۴۳	۰/۵۹	۰/۴۵	۰/۵۶	احساس تعلق به مدرسه

با توجه به نتایج به دست آمده از جدول شماره ۱ می‌توان این‌گونه بیان داشت که پیش فرض‌های همگنی واریانس‌ها و همچنین همگنی ضیب رگرسیونی در مؤلفه‌های احساس تعلق به مدرسه و همچنین نمره کل احساس تعلق به مدرسه رعایت شده است. با توجه به این نتیجه می‌توان از تحلیل کوواریانس استفاده کرد. آمار توصیفی احساس تعلق به مدرسه و مؤلفه‌های آن در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: آمار توصیفی مؤلفه‌های احساس تعلق به مدرسه

انحراف معیار	میانگین	تعداد	متغیر	
			پیش‌آزمون	پس‌آزمون
۰/۶۸	۲/۳۰	۱۳۴	پیش‌آزمون	احساس تعلق باهمسالان
۰/۶۱	۲/۴۳	۱۳۴	پس‌آزمون	
۰/۷۱	۲/۲۸	۱۳۴	پیش‌آزمون	حمایت معلم
۰/۷۰	۲/۲۵	۱۳۴	پس‌آزمون	

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار
احساس رعایت عدالت و احترام در مدرسه	۱۳۴	۲/۳۱	۰/۶۹
	۱۳۴	۲/۳۱	۰/۶۵
مشارکت در فعالیت جمعی	۱۳۴	۲/۲۸	۰/۷۱
	۱۳۴	۲/۴۹	۰/۶۴
ارتباط با مدرسه	۱۳۴	۲/۳۲	۰/۷۳
	۱۳۴	۲/۳۴	۰/۶۸
مشارکت در مدرسه	۱۳۴	۲/۳۱	۰/۷۴
	۱۳۴	۲/۵۵	۰/۷۳
احساس تعلق به مدرسه	۱۳۴	۲/۳۰	۰/۳۲
	۱۳۴	۲/۳۹	۰/۳۱

در جدول شماره ۲ نتایج پیش‌آزمون و پس‌آزمون در دو گروه کنترل و آزمایش ارائه شده است. حال با استفاده از تحلیل کوواریانس اثر پیش‌آزمون بر روی پس‌آزمون برداشته می‌شود و پس از آن به مقایسه‌ی میانگین‌ها در گروه کنترل و آزمایش پرداخته می‌شود. نتایج حاصل در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: نتایج تحلیل کوواریانس

متغیرها	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
احساس تعلق باهم‌سالان	۱	۱/۷۰	۱۱/۰۵	۰/۰۰۱
حمایت معلم	۱	۰/۰۳۶	۰/۳۵	۰/۵۵
احساس رعایت عدالت و احترام در مدرسه	۱	۰/۹۱	۲/۱۳	۰/۱۴
مشارکت در فعالیت جمعی	۱	۴/۴۱	۳۳/۱۶	۰/۰۰۱
ارتباط با مدرسه	۱	۰/۰۳	۰/۶۶	۰/۷۹
مشارکت در مدرسه	۱	۱۱/۶۰	۰/۹۹	۰/۰۰۱
احساس تعلق به مدرسه	۱	۰/۷۵	۱۴/۶۵	۰/۰۰۱

با توجه به نتایج به دست آمده از جدول شماره ۳ می‌توان این‌گونه بیان داشت که یادگیری مشارکتی بر روی مؤلفه‌های احساس تعلق به هم‌سالان، مشارکت در فعالیت جمعی، احساس مشارکت در مدرسه دارای تأثیر معناداری در سطح ۰/۰۵ می‌باشد. همچنین روش یادگیری مشارکتی در این تحقیق دارای تأثیر معناداری در سطح ۰/۰۵ بر روی نمره کلی احساس تعلق به مدرسه می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این تحقیق بررسی تأثیر استفاده از یادگیری مشارکتی به روش جیکساو بر احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان دوره دبیرستان می‌باشد. نتایج این تحقیق نشان داده که استفاده از یادگیری مشارکتی بر مؤلفه‌های احساس تعلق به مدرسه از جمله، احساس تعلق به هم‌سالان، مشارکت در فعالیت جمعی و مشارکت در مدرسه دارای تأثیر معناداری است. همچنین استفاده از روش یادگیری مشارکتی جیکساو دارای تأثیر معناداری بر نمره کلی احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان مورد بررسی می‌باشد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق شارن (۱۹۸۰)، والکر و کراگان (۱۹۸۸)، هیل (۲۰۰۰)، لواسانی و همکاران (۲۰۱۱)؛ باغچه‌گی، کوهستانی و رضایی (۲۰۱۱)؛ شکاری (۱۳۹۱) و کرمی، محمدزاده و افشاری (۱۳۹۱) همسو است. محققان فوق در تحقیقات خود به این نتیجه رسیده‌اند که استفاده از یادگیری مشارکتی در بهبود تعاملات و ارتباط اجتماعی مؤثر می‌باشد. روش تدریس مشارکتی، روشی است که در آن دانش‌آموزان با توانایی‌های مختلف در جهت رسیدن به هدف مشترکی به همکاری باهمدیگر می‌پردازند. در این روش دیگر حرفی از جو رقابت‌آمیز و تخریب دیگری به قیمت پیشرفت خود نمی‌باشد. همگی باهم برای رسیدن به هدف‌های تعیین‌شده تلاش می‌کنند. در نتیجه استفاده از این روش علاوه بر اینکه باعث افزایش صمیمیت در بین دانش‌آموزان می‌شود باعث بهبود نگرش دانش‌آموزان نسبت به محیط مدرسه و حضور در آن می‌شود.

استفاده از روش یادگیری مشارکتی و تکنیک جیکساو در امر آموزش و پرورش دانش‌آموزان علی‌رغم تأثیرهای قابل توجه این روش بر روی جنبه‌های مختلف تحصیلی و روانی مورد بی‌توجهی قرار گرفته است. نتایج این تحقیق مبین یکی از این تأثیرات یعنی احساس تعلق به مدرسه می‌باشد. همان‌گونه که قبلاً بدان اشاره شد افزایش احساس تعلق به مدرسه در بین دانش‌آموزان به‌خصوص

در سن بلوغ می‌تواند باعث کاهش ابتلای نوجوانان به بسیاری از آسیب‌ها و ناهنجاری‌های رایج در سطح اجتماع می‌شود. این روش می‌تواند با جذب نوجوانان به مدرسه و فعالیت‌های مدرسه‌ای، تمایل نوجوانان را در این سن به استقلال از خانواده و گرایش به سمت همسالان در جهت هدایت کند که نه تنها کمترین مخاطره را برای نوجوان داشته باشد، بلکه با ایجاد علاقه‌مندی در او برای انجام فعالیت‌های مدرسه‌ای، متضمن پیشرفت تحصیلی و بهبود نگرش او نسبت به محیط‌های آکادمیک و تحصیلی شود.

با توجه به نتایج به دست آمده از تحقیق استفاده از یادگیری مشارکتی در آموزش دانش‌آموزان دبیرستانی پیشنهاد می‌شود. استفاده از این روش نیازمند ایجاد زمینه‌هایی می‌باشد: از یک‌سو برنامه ریزان درسی و تصمیم‌گیرندگان نظام آموزشی بایستی جایگاهی مناسب برای آن در برنامه درسی در نظر گیرند. بدیهی است که تنها گنجاندن آن در برنامه درسی نمی‌تواند کافی باشد بلکه بایستی امکانات لازم برای استفاده از آن، از جمله کلاس‌هایی با تعداد دانش‌آموز مناسب و آموزش‌های لازم به معلمان نیز در نظر گرفته شود. آنچه در نظر جانسون و جانسون (۱۹۹۲) مهم است این است که این روش هنگامی استفاده شود که شرایط و امکانات لازم برای استفاده از آن وجود داشته باشد. در غیر این صورت حاصلی جز اتلاف منابع مادی و معنوی نخواهد داشت و بازده‌های لازم از آن حاصل نمی‌شود.

منابع

الف. فارسی

۱. ابوالقاسمی، مهدی. (۱۳۸۹). مقایسه احساس تعلق به مدرسه، انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی در بین دانش‌آموزان مدارس هوشمند و عادی شهر اصفهان و بررسی رابطه احساس تعلق به مدرسه با انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تهران.
۲. شکاری، عباس. (۱۳۹۱). تاثیر یادگیری مشارکتی بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان. فصلنامه راهبردهای آموزش، ۵ (۱).
۳. فهامی، ریحانه؛ عزتی، محسن. (۱۳۸۹). بررسی تاثیر یادگیری مشارکتی (تفحص گروهی) بر روی رشد مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پایه پنجم ناحیه ۵ شهر اصفهان. فصلنامه

رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، (۲).

۴. کرمی، مرتضی؛ محمد زاده، اعظم؛ افشاری، معصومه. (۱۳۹۱). تأثیر یادگیری مشارکتی بر روی گرایش‌های گروهی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی شهر مشهد. پژوهش در برنامه درسی. شماره ۹.

ب. انگلیسی

5. Akdemir, Elif. & Ali, Arslan. (2012). From Past to Present: Trend Analysis of Cooperative Learning Studies. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 55, 212 – 217.
6. Artut, PerihanDinc. (2009). Experimental evaluation of the effects of cooperative learning on kindergarten children's mathematics ability. **International Journal of Educational Research**, 48: 370–380.
7. Baghcheghi, Nayereh, Koohestani, Hamid Reza., Rezaei, Koresh. (2011). A comparison of the cooperative learning and traditional learning methods in theory classes on nursing students' communication skill with patients at clinical settings. **Nurse Education Today**. 31, 877–882.
8. Beaty, Brendy., Brew, Christian. (2005). Measuring student sense of connect with school ; development of instrument for use in secondary school, leading & managing .vol 2, 1-103-
9. Bond, Lyndal., Butler, Helen., Thomas, Lyndal., Carlin, John., & Glover, Sara., et.al. (2007). Social and School Connectedness in Early Secondary School as Predictors of Late Teenage Substance Use. Mental Health and Academic Outcomes. **Journal of Adolescent Health**, 357. e9 –357.e18.
10. Brew, Christine, Beatty, Brenda. & Watt, Anthony. (2004). Measuring students' sense of connectedness with school. **Paper to be presented at the Australian Association for Research in Education Annual Conference Melbourne**, 28.
11. Catalano, F. Richard., Haggerty, P. Kevin., Sabrina, Oesterle., Charles, B. Flemin., David, g J. Hawkins. (2004). The Importance of Bonding to School for Healthy Development. **Findings from the Social Development Research Group. Journal of health education**,

- 74 (17).
12. Gillies, R. M. (2004). The effect of cooperative learning in junior high school student during small group. **Learning and Instruction**. 14, 197-213.
  13. Goodenow, C. (1993). The psychological sense of school membership among adolescents: Scale development and educational correlates. **Psychology in the Schools**. 30, 79-90.
  14. GriffGreen, Jenifer. (2008). Relations among school connectedness, hope, life satisfaction and bully victimization, **Psychology in the Schools**, Vol, 45(5).
  15. Hanze, Martin. Berger, Roland. (2007). Cooperative learning, motivational effects, and student characteristics. An experimental study comparing cooperative learning and direct instruction in 12th grade physics classes. **Learning and Instruction**, 17, 29-41.
  16. Henrich, C. Christopher., Brookmeyer, A. Kathryn., Shahar, Golan. (2005). Weapon violence in adolescence: Parent and school connectedness as protective factors. **Journal of Adolescent Health**, 37, 306-312.
  17. Hill, K. A. (2000). Cooperative Learning as a Mean of Improving Social Skill Among Middle Grade Student. [http://www.Usoe.k12.ut.us/oals2000/Kathy-hill-cooperative Learning .htm](http://www.Usoe.k12.ut.us/oals2000/Kathy-hill-cooperativeLearning.htm)
  18. Johnson, R. T., Johnson, R. T. (1992). Implementing cooperative learning. **Contemporary Education**. 63, 173-1.
  19. Keyser, W. Marcia. (2000). Active learning and cooperative learning: Understanding the difference and using both styles effectively. **Research Strategies**, 17, 35-44.
  20. Lavasani, Masoud Gholamali, Afzali, Leila, Borhazadeh, Shahrzad, Afzali, Farokhlagha, Davoodi, Maryam. (2011). The effect of cooperative learning on the social skills of first grade elementary school girls. **Procedia Social and Behavioral Sciences**. 15, 1802–1805
  21. Libbey, P. Heather. (2004). Measuring Student Relationships to School: Attachment, Bonding, Connectedness, and Engagement. **Journal of health school**. 74 (7).
  22. McNeely, Clea., Faic, Christina. (2004). School Connectedness and

- the Transition Into and Out of Health-Risk Behavior among Adolescents: A Comparison of Social Belonging and Teacher Support. **Journal of School Health**. 74 (7).
23. Othman, Haliza, Asshaari, Izamarlina, Bahaludin, Hafizah, Norngainy Mohd Tawil, smail, NurArzilah. (2012). Students' Perceptions on Benefits Gained from Cooperative Learning Experiences in Engineering Mathematics Courses. **Procedia- Social and Behavioral Sciences**. 60, 500-506.
24. Rowe, Fiona, Stewart, Donald, Patterson, Carla. (2007). Promoting school connectedness through whole school approaches. **Health Education**, 107(6), 524-542.
25. Sharan, S. (1980). Cooperative Learning in Small Groups: Research Methods and Effect on achievement, Attitudes and Ethnic Relations. **Review of Educational Research**, 50: 241-271.
26. Shekari, Abas, (2011). Effect of cooperative learning on social skills, **Journals of learning stratege**, 5(1) [Persian].
27. Slagle, Daniel. (2009). The Use of the Cooperative Learning Strategy STAD to Promote Academic Achievement In a High School Social Studies Class. A Dissertation Presented to The Graduate Faculty of The University of Akron.
28. Walker, I., Crogon, M. (2004). Academic performance prejudice and the jigsaw classroom: New pace of the puzzle. **Journal of community & applied social psychologie**, 8: 381-393.
29. Whitlock, J. L. (2006). Youth perceptions of life at school: Contextual correlates of school connectedness in adolescence. **Applied Developmental Science**, 10, 13-29.
30. You, sukking. (2008). Relation among school connectedness. Hope. life satisfaction, and bully victimization. **Psychology in the Schools**, 45(5), 2008.